

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Satanské verše

Alena Fialová

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízko východní studia

Bakalářská práce

Satanské verše

Alena Fialová

Vedoucí práce:

Mgr. Petra Písařová, Ph.D

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce, paní Mgr. Petře Písařové, Ph.D za ochotu, připomínky a čas, který mi věnovala při její přípravě.

Obsah

1 Úvod	6
2 Satanské verše	9
3 Život autora Satanských veršů	10
3.1 Dílo	16
4 Děj knihy	17
4.1 Muhamák	18
4.2 Longodýngy	19
4.3 Á'iša	21
4.4 Viditelné město neviděné	23
4.5 Návrat do Džahilíje	25
4.6 Anděl Azra'íl	27
4.7 Rozestoupení Arabského moře	29
4.8 Kouzelná lampa	29
5 České vydání	30
6 Kontroverze způsobená <i>Satanskými verši</i>	31
6.1 Protesty po vydání knihy	31
6.2 Kritizované kapitoly <i>Satanských veršů</i>	32
6.3 Reakce muslimského světa	34
6.4 Odezva v západním světě	38
6.5 Odpadlictví a islámské právo	39
7 Závěr	42
8 Seznam použité literatury	44
9 Internetové zdroje	45
10 Summary	47

1 Úvod

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla věnovat tématu, na které jsem narazila během svého studia, oním tématem je příběh Satanských veršů. Má práce se bude zabývat nejen těmi několika verši o třech mekkánských bohyních, ale také stejnojmennou knihou a jejím autorem, spisovatelem indického původu, Salmanem Rushdiem. Ten vydáním své knihy vyvolal velkou kontroverzi, téměř po celém světě, když do děje knihy zapojil několik velmi citlivých témat, zejména pro věřící muslimy.

Salman Rushdie, rodák z indické Bombaje, měl před sebou velmi slibnou kariéru. Po ukončení studia nastalo období, kdy nenacházel inspiraci pro své psaní. O několik let později však se svým prvním rozsáhlejším dílem *Děti půlnoci* získal dokonce prestižní ocenění. Vše se změnilo po vydání knihy jejíž název sám je předzvěstí něčeho zlého, protože odkazuje na velmi citlivé téma ranných dějin islámu. Prorok Muhammad se svým učením tehdy čelil mnoha útokům ze strany vládnoucího mekkánského rodu Kurajšovců. Touha naklonit si je a získat je pro svou víru byla tak silná, že jednoho dne do jednoho ze svých zjevení, zapojil verše o oblíbených mekkánských bohyních. Tímto činem sice získal několik nových souvěrců, ale konflikt s Kurajšovci vyřešen nebyl. Prorok si uvědomil neplatnost svých slov, kterými popřel jedinečnost boha Alláha, údajně po dalším zjevení, kde mu bylo jeho počínání vytýkáno archandělem Džibrílem. Kniha, jejíž děj vypráví o vzniku jednoho z největších náboženských systémů, se stala trnem v oku téměř všech zbožných muslimů. Salman Rushdie použil své znalosti ze studia historie, smísil je s postavami a historkami z vlastního života a děj zasadil do doby vzniku islámu a života Proroka Muhammada.

Úspěšný spisovatel, měl všechny předpoklady k tomu, aby se i jeho nová kniha dostala do nominací na literární Bookrovu cenu.

Jeho prvotina, kniha *Děti půlnoci*, představila Salmana Rushdieho, jako nadějného mladého spisovatele, který má světu co říci. Vše se změnilo již brzy po vydání *Satanských veršů*, kdy si knihy všimli muslimští intelektuálové a přišly zákazy jejího vydání v mnoha zemích. Začátkem roku 1989 obletěla svět osudná zpráva z Íránu. Tamní nejvyšší duchovní a vůdčí osobnost íránské revoluce, ájatolláh Rúholláh Chomejní, vyhlásil fatvu nad autorem *Satanských veršů*. Tím se pro spisovatele situace ještě zkomplikovala a na základě tohoto prohlášení musel změnit celý svůj život, dokonce i své jméno. Tak se o knize dozvěděl celý muslimský svět a nastalo veřejné lynčování autora. Za urážku islámu a jeho symbolů musel zaplatit, a muslimové, v touze hájit důstojnost své víry, se uchýlili k veřejným protestům, které byly často doprovázeny i krveprolitím. Za potrestání rouhače Salmana Rushdieho byla vyhlášena odměna. Spisovatel se musel začít schovávat a byla mu přidělena ochranka ze Scotland Yardu.

Rushdieho aféra (jak se události začalo říkat) vyvolala i důležitou debatu o dvou hodnotách, které muslimové a západní svět vnímají rozdílně, tedy základního lidského práva na svobodu slova a také o právu bránit důstojnost své víry.

Ve své práci chci projít děj knihy. Při studiu pramenů jsem zjistila, že popisem děje se nikdo příliš nezabýval a čtenář je často obeznámen pouze s pasážemi, které jsou notoricky známé, díky náboženské kritice. Pro své studium jsem použila převážně český překlad *Satanských veršů*¹ a anglický originál² jsem používala pouze k porovnávání. Budu psát o Salmanu Rushdiem, o jeho původu

---

¹ Satanské verše v českém vydání z roku 1995, autor ani nakladatelství neuvedeno, překlad je připisován Vladimíru Miltnerovi

² Rushdie, S. *The Satanic Verses*. London: Viking, 1988

a jeho vztahu k náboženství, historii a literatuře. Budu se věnovat kapitolám knihy, které vzbudily největší rozruch a popíšu snahy muslimů o zadostiučinění a potrestání rouhačského autora. Chci zjistit spisovatelovy záměry, zda si již při tvorbě *Satanských veršů* uvědomoval, že tvoří knihu tolik kontroverzní, byl-li to jeho záměr, pokus jak se více proslavit, pomocí jisté reklamy, která z ohlasu po knize vzejde, či se pokoušel nastolit debatu na téma vzniku islámu, života muslimů mimo svou původní společnost, debatu o nejistých historických důkazech o tvorbě náboženského zákona. Nebo se jen nechal unést svou fantazií, historkami svých rodičů, pohádkami, které mu byly v dětství vyprávěny a indickým folklorem. Ve své práci se budu snažit odpovědět na tyto a ještě další otázky.

2 Satanské verše

Kniha nese název podle historické události, kterou si mnozí muslimové jen velmi neradi připomínají, protože vyvolává nejistoty ohledně vzniku jejich svaté knihy Koránu a její legitimacy.

Situace v Mekce je pro Proroka Muhammada a jeho pár nejvěrnějších přívrženců velmi složitá. Získal už sice pro svou víru několik následovníků, ale všichni to byli mladí muži bez vlivu a nikdo jim příliš nevěřil, drželi se podivných zvyků a byli až příliš zbožní oproti ostatním obyvatelům města. Muhammadových následovníků však není dost a schází jim nějaká autorita, osobnost, kterou by i Kurajšovci brali vážně. Prorok je ze zchudlého rodu Hášimovců a ve městě žádný vliv nemá. Často dochází k útokům vedených ostatními obyvateli města proti prvním muslimům. Muhammad vnímá krizi, která se ve městě odehrává: bezbožní lidé, kteří se nemají čeho bát, se čas od času pomodlí ke svým třem modlám, ale tím jejich zbožnost končí. Složitá situace se musí brzy vyřešit, aby Muhammadovo náboženství neupadlo v zapomnění. Prorok se vždy řídil radami a zjeveními archanděla Džibríla, který se mu zjevoval na hoře Hirá a mluvil k němu jako prostředník Alláhův. Podle historika at-Tabarího, jednoho z prvních Muhammadových životopisců, se situace odehrála tak, že Muhammadovi osudné „satanské“ verše našeptal sám ďábel.³

„Uvažovali jste někdy o al-Lát, o al-Uzzá a Manát, té třetí jiné? Jsou to vznešené labutě, v jejichž přímlovu lze doufat.“⁴

Tento text skutečně přesvědčí některé obyvatele Mekky o správnosti nové víry, vždyť se mohou modlit ke svým bohyním jako dříve, a ty se za ně u Alláha

---

³ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 42-45

⁴ Armstrongová, K. *Muhammad: Prorok, život a poselství našemu času*. Řitka. Daranus. 2009. str. 54

přimluví. Tato tři ženská božstva al-Lát, al-Uzzá a Manát jsou pro Mekkánce důležitější než Alláh, a tak když o nich slyší, z úst Proroka, vezmou ho na milost. Prorok si nejprve neuvědomuje vážnost situace, vždyť i křesťané věří v existenci andělů, kteří se přimlouvají za osudy lidí. Brzy má však další zjevení. Archanděl Džibríl odhaluje pravdu o těchto verších: Muhammadovi je zjevil sám ďábel, který ho oklamal!⁵ Muhammad se rozhodne okamžitě jednat a verše změní, tak aby nebylo pochyb o výlučně monoteistickém rázu nového náboženství.

„Uvažovali jste o al-Lát a al-‘Uzzá a Manát, té třetí, jiné?

Vy syny byste měli mít a On pouze dcery?

To vskutku rozdělení by bylo nerovné!

Ony nejsou nic než jména, kterými jste je vy a vaši otcové nazvali

a o nichž neseslal Bůh žádné zplnomocnění. A oni pouze své dohady

a to, k čemu srdce jejich tíhnou, následují, ačkoliv se jim již od

Pána jejich dostalo správného vedení.“⁶

Tato epizoda je od té doby mezi muslimy raději zamlčována a někteří z Prorokových životopisců se o ní nezmiňují vůbec, nebo ji popisují tak, aby Proroka odhalovala v tom nejlepším světle, Muhammad je přece jen obyčejný člověk jako všichni ostatní.

3 Život autora Satanských veršů

Salman se narodil do poměrně moderní a bohaté rodiny žijící v Bombaji. Narodil se o půlnoci na 19. června 1947. Ani ne týden po tom, co Indie získala

---

⁵ Armstrongová, K. *Muhammad: Prorok, život a poselství našemu času*. Řitka. Daranus. 2009. str. 56

⁶ KORÁN, překlad Hrbek, Ivan. Praha: Academia, 1972
verše ze súry Hvězda

nezávislost. Byl jediným synem svých rodičů. Jeho otec byl původně právníkem a měl rád filosofii. Zdědil po Salmanově dědečkovi textilní firmu a nemalé jmění, které však dokázal propít a prohýřit. Pro mladého Salmana nebyl nejlepším příkladem a stal se i jedním z důvodů, proč si Salman zvolil studium v zahraničí. Salmanova matka Nagín Bhuttová, později Rushdiová, byla učitelkou.

Salmanův otec byl velkým obdivovatelem filozofa Ibn Rušda, podle kterého se přejmenoval.⁷ Jméno jeho otce Chálíkí se mu zdálo příliš zastaralé a to i přes úspěch a peníze, které mu přineslo. Jméno velkého intelektuála se poté stalo i inspirací pro syna Salmana.

Anís Rushdie nebyl příliš nábožensky založený, i když byl vzdělaný a islám ho zajímal. Než aby nutil rodinu dodržovat náboženské zvyklosti, raději víru zkoumal po svém. I přes tuto skutečnost se však některé tradice dodržovaly, především předpisy týkající se stolování, půsty nebo občasné modlitby v době konání svátků. Matka Nagín Rushdiová se snažila, aby děti dostaly alespoň základní náboženské vzdělání. Najala učitele, který však dlouho nevydržel, protože děti o jeho kázání nestály a rodiče je nenutili.

Základní vzdělání dostal Salman ještě v Indii. Ve třinácti letech získal, po vzoru svého otce, šanci studovat v Anglii. Přihlásil se a úspěšně složil přijímací zkoušky na internátní školu Rugby School. Během svých studií zde se projevoval jako bystrý, tichý hoch a získal své první ocenění za psaní, Královninu medaili za historickou esej. Ovšem brzy poznal, že být cizincem je proviněním, které lidé nepromíjejí.⁸ Setkal se s několika rasistickými útoky od svých spolužáků. Tyto události před rodinou zamlčoval až do své dospělosti.

---

⁷ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 26

⁸ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 29

Po absolvování Rugby pokračoval ve studiu v Anglii, dostal se na King's College na Cambridge University.⁹ Po letech strávených na Rugby v netolerantním prostředí váhal, zda zůstat i nadále v Anglii, ale otec ho přesvědčil, aby studoval dál. Přál si a dokonce nutil Salmana ke studiu ekonomie. Chtěl, aby byl syn úspěšný a bohatý. Salman však toužil studovat historii, na kterou dostal stipendium. Díky tomu si mohl dovolit nepodlehnout otcovým výhrůžkám týkajících se peněz.

Léta na univerzitě předčila jeho očekávání. Byl ve styku s renomovanými odborníky v oboru historie, a právě pod vedením jednoho z nich, Arthura Hibberta, začal studovat život Proroka Muhammada a ranné počátky islámu.¹⁰ O toto historické období nebyl zájem, ale Salman se nevzdal, a díky své tvrdohlavosti byl jediným studentem tohoto oboru. Také se zde poprvé dozvěděl o Satanských verších. Na univerzitě se spřátelil s některými z budoucích velikánů literatury, Martinem Amisem či Ianem McEwanem.¹¹ Oba se stali jeho přáteli a v nejtěžších dobách i obránci.

Po ukončení studia v roce 1968 následovalo období nejistoty a zklamání, kdy trpěl nedostatkem inspirace. Napsal sice několik textů, které ale nikdy neměl odvahu zveřejnit. Díky příteli získal pozici v reklamní agentuře Sharp MacManus jako reklamní textař. Zúčastnil se soutěže o místo dramatika v BBC, ale nevyhrál.¹²

V roce 1975 vydal svůj první román *Grimus*¹³, o kterém vyšlo několik negativních recenzí, ale jinak zůstal téměř neznámý. Alespoň si však vydělal

---

⁹ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 24-36

¹⁰ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 41

¹¹ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 47

¹² Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 49

¹³ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 50

peníze na cestování po své rodné Indii, kde se chystal čerpat inspiraci pro svou novou knihu.

Třináct let po opuštění studií mu konečně vyšla kniha, na kterou mohl být hrdý. Román, *Děti půlnoci*, mu přinesl vytoužený úspěch, když za něj v roce 1981 získal Man Bookerovu cenu. Později dostal za tento román ještě jednu Bookerovu cenu, a to za nejlepší román za posledních (a prvních) 25 let v historii tohoto ocenění. V roce 1983 vyšla kniha s názvem *Hanba*, která se také dočkala pozitivních kritik, jen v Pákistánu, kde se odehrává děj knihy, bylo dílo zakázáno. Román dokonce získal literární cenu v Íránu, ovšem bez autorova vědomí.¹⁴

Postupně se mu v hlavě začal rodit děj další knihy. V roce 1983 jeden šíitský muslim přesvědčil skupinu 38 věřících, aby ho následovali do iráckého svatého města Kerbalá.¹⁵ Při snaze překročit Arabské moře se mnozí z poutníků utopili. Příběh Salmana zaujal a přetvořil si ho. Také začátek knihy byl inspirován skutečnou leteckou katastrofou. V roce 1985 sikhští teroristé ovládli letadlo společnosti Air India letící z Anglie do Bombaje. Obětí nehody byla i spisovatelova přítelkyně z mládí se svými dětmi. Další inspiraci získal přímo v Londýně, kdy v přistěhovaleckých čtvrtích zuřily rasové nepokoje a hrozily požáry. Zde narazil i na bufet „Šándár“, jehož majitelé se stali předlohou pro rodinu, která schovává Saladína. Několik literárních námětů Rushdiemu poskytli i lidé, z jeho nejbližšího okolí. Manželka Clarissa, jako manželka Saladína, její babička jako Rosa Diamondová, milenka Robyn byla předlohou pro přítelkyni Džibríla Farišty Alleluiu Coneovou. Dokonce použil i něco ze svého vlastního života. 11. listopadu 1987 zemřel Salmanův otec Anís na rakovinu. Autor byl přítomen jeho posledním dnům a byla to doba, kdy si byl s otcem vůbec

---

¹⁴ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 59

¹⁵ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 67

nejbližší. Jejich vztah se stal předlohou pro vztah Saladína a jeho otce. I Čamčovo dětství a studium v Anglii bylo inspirováno životem spisovatele.

Satanské verše byly v Anglii vydány v září 1988. Brzy byla tato kniha zakázána v Indii a dalších zemích zatímco v Anglii se dostala do užšího výběru na Bookrovu cenu, kterou nezískala. O půl roku později byla vydána osudová fatva.

V půlce února 1989 se Salman Rushdie dozvěděl, že je nejhledanějším mužem v muslimském světě. Bylo nutné se ukrýt. Za spisovatelův život byla vyhlášena dokonce odměna. Jeho ochranu měl na starosti britský Scotland Yard a autor *Satanských veršů* přišel o většinu svých přirozených svobod. Existovalo nebezpečí i pro jeho blízké a spolupracovníky, kteří se na vydání knihy podíleli. Mnohá knihkupectví i samotná nakladatelství čelila výhružkám, a některá knihkupectví se proto rozhodla knihu neprodávat. V anglickém tisku se objevovaly články pochybující o spisovatelově charakteru.

Fatva ájatolláha Chomejního neovlivnila pouze život spisovatele Salmana Rushdieho, ale život všech, kteří měli s knihou něco společného, někteří z nich dokonce zaplatili vlastním životem. Belgický imám, který se spisovatele zastal, byl zavražděn, stejně jako japonský překladatel Hitoši Igaraši, jehož neznámí útočníci zabili dva roky po vydání knihy. Italský překladatel útok přežil a norský vydavatel knihy William Nygaard se z útoku a zranění způsobeného střelnou zbraní také vzpamatoval.¹⁶

Aby mohl psát dále i v úkrytu, bylo mu doporučeno změnit si jméno. Stal se tedy Josephem Antonem.¹⁷ Vypůjčil si křestní jména dvou literátů, které

---

¹⁶ Poncarová, Petra. Salman Rushdie: Satanské verše. *iLiteratura.cz*. [online] 28.5.2012 [cit. 20.4.2013] Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/30121/>

¹⁷ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 147-150

obdivoval, Josepha Conrada a Antona Pavloviče Čechova. Už nyní si získal slávu téměř po celém světě, i když to nebyl zrovna druh slávy, po které by toužil. Mohl ji však využít a dál psát. To bylo jediné, co mohl v exilu dělat. Během těchto let napsal několik dalších děl, která byla také velice úspěšná. Pro svého syna Zafara sepsal pohádkovou knihu *Hárún a moře příběhů*. Úspěšnými romány, jež za ta léta vydal, byla také *Hanba*, *Maurův poslední vzdech*, *Zem pod jejíma nohama*, *Klaun Šalimar* a *Čarodějka z Florencie*.

Za léta schovávání se stihl rozvést s první manželkou Clarissou, se kterou měl syna Zafara. Rushdieho druhá manželka Marianne Wiggins byla také spisovatelka, ale ani druhé manželství nevydrželo. S Marianne prožili vydání *Satanských veršů*. Třetí žena Elizabeth Westová byla se spisovatelem v nejhroších dobách, když se museli ukrývat, přesto v této době počali syna Milana. Salman Rushdie pojmenoval syna podle spisovatele českého původu, žijícího ve Francii, Milana Kundery. Manželství jim však také nevydrželo kvůli Salmanovu románku s indickou modelkou Padmou Lakshmi, se kterou se o několik let později oženil. Padma byla o mnoho let mladší a velmi svěhlavá, manželství brzy skončilo.

Právě soukromý život Salmana Rushdieho se stal municí v ruce jeho odpůrců. Jeho čtyři manželství, dva synové, z nichž každého měl s jinou ženou a poměrně velký věkový rozdíl mezi ním a krásnou modelkou Padmou, zapříčinil kolování historek o nerudném chlápěném spisovatelovi i na západě.

Salman Rushdie se díky své situaci stal mluvčím spisovatelů, aby bránil svobodu slova. Vystoupil na mnoha akcích, kde se tomuto tématu mohl věnovat. Za léta schovávání se setkal s mnoha politickými špičkami. Byli to lidé, kteří měli na starosti jeho případ, a snažili se mu pomoci vypořádat se s jeho nepříznivou životní situací, která přímo ovlivnila britskou diplomacii. Často se

setkával s velmi negativním postojem od těchto lidí. Obranu a ochranu mu poskytl jeho nejlepší přítel z řad spisovatelů.

3.1 Dílo

Jeho tvorbu ovlivnili už jeho rodiče. Otec, který mu v dětství vyprávěl příběhy z orientálního prostředí, pohádky Tisíce a jedné noci a příběhy z Oceánu příběhů, všechny plné magie. I matka podporovala synovu představivost, a to díky svým vyprávěním. V manželství nebyla příliš šťastná a upnula se na vyprávění o svých přátelích. Tyto leckdy nevhodné historky pak vyprávěla svým dětem. Salman si některé z těchto příběhů uchoval v paměti a postavy z nich se později staly jeho inspirací k psaní knih.¹⁸

Po ukončení školy si Rushdie uvědomil, že pozbyl veškerou víru, a že v anglickém prostředí se mu jen těžko hledají náměty ke psaní. Často ve svých myšlenkách navštěvoval svou rodnou zemi a vzpomínal. Díky tomu začal psát příběhy z historie Indie.

Salman Rushdie se inspiroval magickým realismem, spisovateli Gabrielem Garcíou Márquezem a Günterem Grassem. Chtěl psát knihy umělecké, které budou zároveň vyprávět poutavé příběhy.¹⁹ Kombinuje v nich odraz reality, historické odkazy a vlastní smíšené příběhy se surrealistickými prvky, jako únik před krutou realitou. Rushdie je nadán neobvyklou jazykovou vybaveností, a tak si v *Satanských verších* vymýšlí vlastní výrazy. Některé

---

¹⁸ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 23-24

¹⁹ Pavel Dominik, Pavel Mandy. Rushdie, Salman-rozhovor. *Časopis Týden* 9. 4. 2001[online] 15.10.2012 [cit. 27.3.2013]

Dostupné z:

<http://www.iliteratura.cz/Clanek/30663/rushdie-salman-rozhovor-in-tyden>

z jeho postav mluví spisovnou angličtinou a jiné používají spíše slang indických přistěhovalců v Londýně.

4 Děj knihy

Vlastní děj je poměrně chaotický, protože se zde prolíná několik dějových linií v různých časových úsecích. Rozhodla jsem se tedy vyprávět děj tak, jak postupuje i v knize, podle kapitol, a postupně se budeme dozvídat o osudech hlavních hrdinů.

Hlavními postavami jsou dva muži indického původu Saladín Čamča a Džibríl Farišta. Jejich společná cesta začíná ve chvíli, kdy letadlo letící z Bombaje do Londýna postihne katastrofa. Při výbuchu zahynou všichni cestující, jediní dva přeživší jsou právě dva Indové. Oba toho mají poměrně hodně společného, indický původ, oba se odtrhnou od své rodiny, Džibríl přijde o své rodiče, nejprve mu zemře matka, když jí srazí autobus a poté i otec, Farišta se stává hercem, jeho hlavním údělem jsou role bohů, je velmi úspěšný a brzy se stává oblíbeným hercem celé Indie. Saladín Čamča se ve třinácti letech vydává na studia do Anglie. Po škole se začne také živit v televizi, má zvláštní talent, umí totiž mluvit tisíci a jedním hlasem, proto namlouvá reklamy a pořady pro děti, jeho publikum ale nezná jeho tvář. Oba muži se výrazně liší. Saladín je slušně oblečený, působí solidně, mluví perfektní spisovnou angličtinou, protože v Anglii žije od puberty, naproti němu stojí Džibríl, který působí jako vulgární muž, svým zevnějškem i řečí, je z něj cítit Indie, jeho původ nelze přehlédnout.

Oba hrdinové se setkávají na palubě letadla Bústán. Oba letí z Bombaje do Londýna. Na palubě jsou však také čtyři ozbrojení teroristé, jedna žena a tři muži, kteří letadlo unesou a přistanou s ním na neznámé přistávací dráze. Celých

111 dnů drží na palubě rukojmí a čekají na výkupné. Když se nic neděje, zpanikaří a vyhodí letadlo do povětří.

4.1 Muhamák

Ve druhé kapitole se ocitáme v pouštním městě Džahilíji, všechno je zde vymodelováno z písku. Ve městě žijí především obchodníci z kmene Šark. Jedním z nich je i Muhamák, ten právě přijímá úplně nové náboženství. Muhamák chodí rozjímat na písečnou Kuželovou horu, kterou autor nazývá Kuželkou. Zde se mu zjevuje Džibríl jako boží posel, který ho nutí recitovat verše.

Ve městě se právě koná soutěž básníků, mezi nimi je i satirik Baal, je ve městě známý a oblíbený a je veřejným tajemstvím, že má milostný poměr s manželkou Abú Simbela, jednoho z nejvýše postavených mužů ve městě Džahilíji. Ten se o jejich poměru dozví a rozhodne se ho využít ve svůj prospěch. Donutí Baala, aby psal posměšné verše o novém městském prorokovi Muhamákovi a jeho družině. Baal se zdráhá, bojí se, že pokud Abú Simbelovi vyhoví, degraduje tak své umění.

Muhamák se snaží pro své náboženství získat nové příznivce, občané města jsou věrní svým třem ženským božstvům a Muhamák šíří zjevení zprostředkované andělem, který mu káže recitovat verše jednoho jediného boha, pro Džahilíjce nedůležitého Alláha. Muhamák se sice zdá pro město naprosto neškodný, přesto má Abú Simbel obavy. Muhamákova víra diktuje mnoho nařízení, jedním z nich je i rituální čistota. Věřící se musí pravidelně omývat vodou, jenže voda je pro město velkým nepřítelem, základ písčité stavby by se vodou okamžitě narušil. Muhamák se čistí vodou z podzemních pramenů, jedním z nich je i Zamzam, pramen, který pomohl přežít Hagaře a jejímu synu Ismaílovi. Simbel se tedy rozhodne donutit Muhamáka k dohodě, aby do svého

učení zahrnul i tři bohyně Al-Lát, Al-Uzzá a Manát. Muhamák s dohodou nejprve souhlasí, vidina rozšíření řad jeho věrných je lákavá, ale ne všichni z jeho družiny souhlasí. Na Kuželce se setká s Džibrílem (sen se zdá Farištovi, ten neví co má prorokovi říct, ale slova z něj samovolně vycházejí, je pouze prostředníkem božím). Muhamák se tedy vrátí do města a na recitační soutěži přednese své nové zjevení. Tento projev má mezi obyvateli města veliký ohlas a prorok tak konečně získává publikum. Druhý den po bujarých oslavách, bere prorok svá slova zpět, neměl dovolit, aby si občané města mysleli, že bohyně a Alláh mají stejné postavení. Alláh je přece jediný a jedinečný. Verše ze zápisu vyškrtně a nahradí je novými. Touto zradou nevědomě popudí Abú Simbela, ten proroka a celou jeho družinu za trest vypoví do nejchudších částí města. I přes tuto ránu si nové náboženství dokáže získat mnoho nových zájemců. Věřící to zde nemají lehké, často čelí ponižujícím útokům od ostatních občanů města, a tak když přichází pozvání z nedaleké oázy Jathrib, Muhamák a jeho věrní opouštějí Džahilíji. Džibríl zůstává sám opuštěn na Kuželové hoře a bojuje se třemi džahilíjskými bohyněmi.

4.2 Longodýngy

Dozvídáme se, co se stalo s Džibrílem a Saladínem po dopadu na studené anglické pobřeží. Džibríl se raduje z přežití, běhá kolem Saladína a užívá si studeného sněhu. Už zde si můžeme všimnout malé změny, která se s ním udála, a které si ještě ani sám nevšiml. Po mnoha dnech v těžkých hygienických podmínkách se najednou jeho dech vyčistí a nad hlavou se mu objevuje slabá světelná záře. Saladín leží ve sněhu a má vidění, slévají se mu barvy, zdá se mu, že umírá. Vidí smrt, ale ta jen směrem k Džibrílovi prohodí, že Saladín bude žít a zase zmizí. I Čamčova proměna začíná, zlepšil-li se Džibrílov dech, ten Saladínův se ještě více zkažil a zksyl a na čele mu vyrašily dvě otekliny.

Oba muže pozoruje, z okna svého domu, žena v již pokročilém věku, Rosa Diamondová. Pomůže jim a pozve je dál. Uloží je a nemocného Saladína ošetří. V noci se však na prahu Rosina domu objeví policisté hledajícího ilegální přistěhovalce. Někdo jim nahlásil, že se na pobřeží pohybuje podezřelý cizinec tmavé pleti. Vytáhnou Saladína z postele a vyvádějí ho z domu do svého auta. Ten se všemožně brání, ale nikdo jeho historce o pádu z nebes nevěří. Prosí o pomoc Džibríla, ale ten jen stojí a nic neříká.

Po odjezdu policejního vozu i s Čamčou uvnitř zůstává Džibríl u Rosy. Něco ho k ní neodolatelně táhne a on nedokáže odolat. Rosa mu vypráví příběhy o svém životě v Argentině a on se do nich naplno vžívá. Rose je již osmdesát let a brzy umírá. Až když je Rosa na smrtelné posteli, Džibríl se konečně cítí volný a odchází z jejího domu.

Čamča byl mezitím vystavován posměškům od policistů, kteří ho trápili. Viděl prvně svou proměnu. Začaly se mu klubat rohy, zesílila mu stehna, obalila se ochlupením a lýtka naopak zkostnatěla, na nohách mu narostly kozlí paznehty. Policisté ho donutí sníst vlastní výkaly do posledního kozího bobku. Saladín zakouší všemožné ponižování, až nakonec upadne na policejní stanici do bezvědomí. Probudí se až později na nemocničním lůžku.

Čamčův přítel, Rozviklaný Džoší, navštívil Pamelu, Saladínovu ženu. Přišel za ní s vymyšlenou zprávou a smrti Saladína. Pamela si uvědomila, že netruchlí, jejich manželství procházelo již dříve krizí, a nechala se zrádcem, kterému také lidé říkají Jumpy, svěst. Sice přijde na jeho lež o manželově smrti, ale odpustí mu, a jejich románek pokračuje dál.

4.3 Á'iša

Džibríl Farišta se konečně vydává do Londýna. Cestou se mu zjevuje jeho bývalá milenka Rekha, která vždy sedí na létajícím koberci a dobírá si ho. Snaží se mu mstít. Spáchala sebevraždu a kvůli nešťastné lásce k němu zabila i své vlastní děti. Džibríl se potuluje Londýnem a vídá několik paralelních příběhů. V jednom z nich vidí starého imáma, který se schovává v exilu v nenáviděné zemi a čeká na svou příležitost svrhnout císařovnu Á'išu, která vládne v jeho rodné zemi. Imám žije v tmavém bytě se svou ochrankou a špehy. Jeho pomocníkem je americký konvertita Bilál, který prostřednictvím rozhlasu šíří imámovy myšlenky.

V jednom s Džibrílových vidění se setkává s imámem, a ten si přeje být přenesen do Jeruzaléma. Doletí spolu až k paláci císařovny Á'išy, její palác je právě v obležení. Imánova revoluce se pomocí rozhlasu účinně rozšířila. Lidé jdou beze zbraní a dobrovolně proti ozbrojené palácové gardě, a hromadně umírají přesvědčení, že umírají jako mučedníci. Starý muž ukazuje Džibrílovi celou scénu a trvá na tom, že co vidí, je pravá láska. Džibríl mu odporuje, že to není láska, nýbrž nenávist. Nenávist vůči tyranské panovnici je vehnala do náruče smrti. Když jsou všichni mrtví, imám nařizuje Džibrílovi, aby bojoval s okřídlenou příšerou Al-Lát, anděl ji zabije a bohyně je poražena. Stařec se mezitím zvětší do takové velikosti, aby všichni lidé, kteří projdou branou města, vstoupili do jeho úst a on je postupně mohl všechny spolykat.

Kapitola pokračuje dalším Džibrílovým snem, statkáře Sa'ída upoutá pohled na mladou dívku sedící v zahradě. Kolem ní a všude na její tělo dosedá mnoho motýlů a ona je s velikým potěšením jí. Motýli jako by dobrovolně létali k dívce a chtěli se nechat pozřít zaživa. Dívka dostává záchvat, je celá bez sebe, zmítá se v křečích a rozmačkává další a další motýly, kteří dosedají do trávy.

Sa'íd a jeho žena Mišal se o ni postarají, dokud se jí neuleví a neusne. Dívka se jmenuje Á'íša a vyrábí dřevěné figurky pro děti. Je krásná, ale odmítá všechny nápadníky, muži po ní touží, ale protože ona žádného z nich nechce, začnou jí vesničané pomlouvat. Zdá se jí o andělovi, který k ní přichází, aby si u ní odpočinul. V Džibrílových očích je Á'íša čistá a velice hodná, oděná je pouze do motýlů, kteří k ní sami přilétají a sedají na její nahé tělo. Á'íša se stává jeho ženou.

Á'íša se spřátelí s Mišal, Sa'ídovou manželkou. Ta se s mužem snaží o miminko, ale i když se často a vášnivě milují, potomka mít nemohou. Mišal se tedy obrátí na Á'íšu s prosbu, zda by jí její anděl nemohl pomoci počít vysněné dítě. Sa'íd Á'íše nevěří, a když Džibríl předpoví, že je Mišal těžce nemocná, vzteky mladou dívku uhodí. Testy potvrdí, že Mišal je skutečně těžce nemocná, trpí rakovinou prsu.

Po tomto Á'íšině splněném proctví začnou brát vesničané motýlí dívku vážně. V jednom ze svých dalších snů si anděl žádá, aby se všichni vesničané vydali na pouť do Mekky. Všichni obyvatelé se začali připravovat na dlouhou cestu, Džibríl si přál, aby se pouti zúčastnily i stařeny a děti, bez výjimek. Vesničané, kteří dívce bezmezně věřili, si tedy začali připravovat zásoby na cestu. Připojit se chce i nemocná Mišal, pouť má být obětí, kterou nemocná žena podstoupí proto, aby se uzdravila. Manžel se jí v tom však snaží ze všech sil zabránit. Nerozumí tomu šílenství, které dívka způsobila a nedůvěřuje jí. Vždyť Á'íša slepě věří, že Bůh jí na cestě pomůže, bude-li svolná překonat každou překážku. Cesta je dlouhá a mezi vesnicí a Mekkou stojí stovky mil a dokonce oceán.

4.4 Viditelné město neviděné

V této kapitole se vracíme k trápení Saladína Čamči. V nemocnici se učí chodit na svých nových kozlích nohách, aby mohl uprchnout, což se mu povede. Jeho přítel a Pamelý milenec Jumpy ho přivede do kavárny Muhammada Sufjána. Ten vlastní i několik pokojů nad kavárnou, které pronajímá. Muhammadova žena Hind cizinci nevěří, říká o něm, že je to d'ábel. Saladín vyvolává v domě velký rozruch, když vypráví svůj příběh o tom, jak spadl z nebe, a o zadržení policií. Všichni se zajímají o jeho přeměnu v kozlího muže. Ubytuje se v jednom z pokojů, kde o samotě přežívá a stále více roste. Uvědomuje si své tělo a chápe, že se stal vtěleným zlem. S těmi lidmi kolem nemá nic společného, stal se z něj úplně jiný druh. Londýn, dříve milované město, mu najednou připomíná samotné peklo. Dokonce přišel o svou práci v televizní show, najednou ho nechtějí zaměstnat kvůli jeho původu a tmavé pleti. Život mezi imigranty nenávidí. Často za ním chodí dcery Muhammada a Hind, spřátelí se, a dívky se stávají jeho důvěřnicemi. Nebojí se ho, svým způsobem ho dokonce obdivují.

Saladín často myslí na Džibríla a na to, co se s ním asi stalo. Jednoho dne mu dívky přinesou noviny se zprávou o Džibrílově návratu. Ten tvrdí, že do letadla ani nenastoupil, takže unikl smrti. Dokonce dostal nabídku na nový film, který bude vyprávět o Proroku a archandělu. Čamča si přečte Džibrílovo lživé prohlášení a rozčílí se, přece při katastrofě nebyl sám. V návalu vzteku si ani nevšimne, že jeho rohy se začaly pomalu zmenšovat. To je však jediné zlepšení Saladínova stavu na dlouhou dobu, poté se jeho transformace rozběhne opět naplno. Roste, vydává zvířecí zvuky, a celé jeho tělo je pokryto hustou srstí.

Ačkoli se Sufjánovi snaží utajit, koho ubytovávají v jednom ze svých pokojů, lidé v okolí začínají mít podezření. Dábla sice nikdo neviděl, ale všem se o něm zdají podivné sny. Kozlí muž se stává populárním symbolem mezi mladými asijskými přistěhovalci. Stává se hrdinou. Čamča ale hrdinou být nechce, chce se vrátit ke svému starému životu před unesením letadla Bústán.

Nakonec se musí přestěhovat někam, kde bude mít více místa k životu. S pomocí přátel se za temné noci přestěhuje do hudebního klubu Horký vosk. Za normálního provozu je zde diskotéka, mladí lidé tančí mezi voskovými figurínami. Teď v noci tu má kozlí muž klid. Už je obrovský, má huňatý kožich a z nozder mu vychází žlutý a černý sirnatý kouř. Upadne do neklidného spánku přímo na podlaze klubu. Odpočinek netrvá dlouho, brzy začne trpět bolestivými záchvaty, převaluje se po podlaze, ničí voskové figuríny, které tají teplotou jeho sirného dechu. Poté se jeho silueta pod přikrývkami výrazně zmenší. Proměnil se zpět v člověka, Saladína Čamču.

Džibríl Farišta se vrací ke své přítelkyni horolezkyni Allelui Coneové. Jejich shledání je vášnivé, ale Džibríl stále trpí zlými sny. Velice na Alliu žárlí. Uprostřed žárlivé hádky s přítelkyní se Džibrílovi zjeví sám bůh, překvapivě to není stařec s plnovousem, ale nepřiliš vábně vypadající muž s připlešatělými mastnými vlasy. Bůh mu oznamuje, že už ztrácí trpělivost, tolik důkazů o své existenci Džibrílovi podal a on stále nevěří! Farišta konečně pochopí, že je opravdovým andělem. Opustí svou družku a vydá se do ulic, aby konal dobro. Ale i když se snaží, lidé ho mají za blázna a Rékha, která ho stále pronásleduje na svém létajícím koberci, se mu vysmívá. Zoufalý Džibríl ale nemůže bez své Allelui být, a tak jí prosí o odpuštění, které mu ona dá. Rozhodne se ale, že je na čase, aby svou psychickou poruchu začal léčit. Džibríl přijme práci u filmu a snaží se vrátit ke svému starému životu. Přesto má ale stále ta děsivá zjevení.

4.5 Návrat do Džahilíje

Muhamák je na cestě do Džahilíje, město se za dobu, kterou prožil v oáze Jathribu, změnilo. Už nebylo vystavěné z písku, všichni obyvatelé zestárli a město zchudlo, pouze žena Abú Simbela Hínd si zachovala mládí. To ona teď fakticky vládla městu. Ve městě žije stále i spisovatel Baal, za ta léta hodně zestárl a přestal se věnovat poezii.

Jednoho dne přišel za Baalem Peršan Salmán, který kdysi patřil k Muhamákovým nejvěrnějším stoupencům, ale postupně v prorokově blízkosti ztratil víru. I v oáze se Muhamákovi zjevoval anděl Džibríl, jeho nová zjevení obsahovala stále více a více nových nařízení, která ovlivňovala každodenní život tamních věřících. Často to byly úplně nesmyslné zákony. Salmán se stal Muhamákovým písařem, a byl to právě on, kdo zapisoval všechna nová zjevení a pak je prorokovi předčítal. Salmán vypráví o svém snu, ve kterém se zjevil Muhamákovi v roli prostředníka Džibríla. Uvědomil si ale, že v tom snu možná nebyl archandělem, ale šajtánem. Tento sen byl impulsem, který Salmána přivedl na myšlenku, že proroka vyzkouší. Začal pozměňovat jeho verše, nejprve dělal malé změny, které mohly vypadat jako nevinná chyba, když si Muhamámák ničeho nevšiml, pokračoval změnami důležitějších částí zjevení, ani ty ale prorok nezaznamenal. Když si byl Salmán jistý podvodem falešného proroka, zcela ztratil svou víru a z Jathribu odešel.

Nyní se opět ocitáme v Džibrílově snu. Muhamák dobude město Džahilíju, Abú Simbel město vydá a sám přijímá nové náboženství. Jeho manželka ještě nějaký čas vzdoruje a poté, aby zachránila svůj život, také přijme Muhamákovu náboženství. Muhamák zničí všechny původní modly ve městě a Džahilíja začíná žít úplně novým životem. Občané se musí řídit tvrdými pravidly. Džibríl sní o nevěstinci, jeho jméno je Závěs, zde najde útočiště básník

Baal. O všech novinkách z města se dozvídá od tamějších klientů. Ukazuje se, že přestože Muhamák zvítězil, lidé se stále ze zvyku modlí ke svým třem bohyním, porušují pravidla (Muhamák stanovil pravidla týkající se také sexuálního života věřících, a tak je mnoho mužů nespokojených a využívají služeb veřejných domů) a vysmívají se novému vládcí města. Baal přichází o veškeré naděje na existenci ideální vlády, kterou by všichni lidé následovali. Dostane nápad jak ukojit choutky znechucených klientů nevěstince. Každá z nevěstek přijme jméno jedné z dvanácti prorokových manželek. Toto lákadlo na muže skutečně zapůsobí a nevěstinci se mnohonásobně zvýší zisky. Muhamák odjíždí na nějakou dobu do Jathribu, a tak nehrozí prostitutkám žádné nebezpečí prozrazení.

Muži stáli fronty, jen aby měli to potěšení strávit chvíle plné rozkoše s jednou z prorokových manželek. Fronta se vinula přes nádvoří nevěstince, kolem fontány, pojmenované jako Chrlíč lásky.²⁰ Všichni klienti nevěstince nosí masky, aby je nikdo nemohl poznat a obvinít, stejně jako Baal, který se zde schovává před Muhamákem.

Nejoblíbenější ze společnic je patnáctiletá dívka, která si nyní říká Á'iša, je na své postavení v nevěstinci hrdá a považuje sama sebe za nejkrásnější z žen. Prostitutky ve veřejném domě mají zvyk se vdát. Všechny mají zájem o Baala a ten je pojme za manželky. A tím se stane Muhamákem nevěstince. Musí však plnit manželské povinnosti se všemi dvanácti manželkami. Tento úkol je jak vyčerpávající, tak vzrušující a Baal má opět inspiraci k psaní svých veršů.

Jednoho dne se v nevěstinci objeví Salmán. Á'iša má strach, že Baala prozradí, ale Baal se přítele nebojí. Peršan mu vypráví o pravé Á'iše. Při cestě do oázy si dívka musela odskočit mezi písečné duny a karavana se jí mezitím

---

²⁰Tuto frontu, kolem Chrlíče lásky, přirovnává Rushdie k rituálu, kdy modlíci se muslimové dokola obcházejí svatyni Kaabu, na nádvoří Velké mešity v Mekce

vzdálila. Zachránil ji pohledný mladík jménem Sawfán, který ji dopravil do Jathribu. Mezi Muhamákovou družinou vyvolala tato událost pochybnosti o dívčině čistotě. Muhamák měl ale prý zjevení, ve kterém mu anděl potvrdil Á'išinu počestnost.

Po návratu do Džahilíje Muhamák rozhodne o zavření všech veřejných domů. Majitelka Závěsu spáchá sebevraždu a všechny prostitutky jsou zatčeny. Všechny už si natolik zvykly na jména prorokových žen, že si nepamatují ta vlastní. Baal chodí před vězení a recituje básně svým ženám. Každé jednu báseň denně po dvanáct dní. Dvanáctý den si však poslouchající strážce uvědomí, že Baal ve svých milostných básních zmiňuje všechny Muhamákovi manželky a za tuto urážku je zatčen a odveden před proroka. Vypráví Muhamákovi celou historii, popravdě. Vše o Závěsu a dvanácti nevěstkách, které přijaly jména jeho manželek. Za tento zločin je Baal odsouzen k smrti, stejně jako všechny jeho manželky.

Muhamák brzy umírá ve stanu své nejmilejší ženy Á'išy. Na nemoc, kterou na něj seslala Al-Lát. Před smrtí se mu naposledy zjeví Džibríl a ukáže mu, co ho čeká v království nebeském, pokud se rozhodne odejít. Muhamák volí smrt.

4.6 Anděl Azra'íl

Čamča, který nabyt opět své lidské podoby, se vrací domů k manželce Pamele. Ta je ale těhotná s jiným a cítí se provinile. Manželství bylo problematické už před únosem letadla, takže rozvod Pamele a Saladína je nevyhnutelný a není žádným překvapením. Dochází k absurdní situaci, kdy Saladín sdílí dům s manželkou a jejím milencem.

Čamča se konečně dočká setkání s Džibrílem, jeho pocity jsou smíšené, už má vše špatné za sebou a mohl by Farištovi odpustit, jenže mu závidí jeho úspěch a štěstí, které herec tak dává na odiv světu. Saladín vidí pouze to, co chce vidět. Džibríl je podle něj slavným hercem a má krásnou milovanou ženu. Jenže Džibrílova situace je jiná. Trpí, byla mu diagnostikována psychická nemoc, paranoidní schizofrenie, většinu času je v útlumu a pod silnými léky. Alleluja o něj sice stále pečuje, ale ani ona s ním a jeho záchvaty žárlivosti není spokojená a trápí se. Čamča spřádá plány na pomstu Džibrílovi. Ten se odstěhuje i s přítelkyní na venkov, Alleluja žádá Saladína o pomoc, prožil stejné neštěstí jako Džibríl a třeba by si věděl rady. Čamča brzy pozná Farištovu slabost, žárlivost. Rozhodne se využít svého talentu tisíce a jednoho hlasu a volá Alleluji, do telefonu jí šeptá intimnosti a nebojí se mluvit ani s Džibrílem. Ten to už nesnese a od své přítelkyně utíká. Alleluja je pevně rozhodnuta už nikdy Farištovi neodpustit.

Džibríl utíká zpět do Londýna, kde se po několik nocí a dnů potuluje ulicemi. Bez jídla, pití a svých léků opět propadá do snového světa. Vrací se mu všechny noční můry. Objeví u sebe trumpetu Azra'íl, která když do ní zatroubí, šlehá plameny. Cítí, že musí jít směrem kavárny Šandár, kterou vlastní Muhammad Sufján. Do kavárny také náhodně zamíří i Saladín, aby zjistil co se děje. Vypukl zde ničivý požár, staří manželé jsou uvězněni v hořícím domě. Blouznící Farišta se začne prát se Saladínem, ve svém blouznění ho vidí jako ztělesněné zlo. V poslední chvíli naštěstí prohlédne ze svého snu a Čamču z hořícího domu zachrání.

4.7 Rozestoupení Arabského moře

Poutníci odcházejí z vesnice na dalekou pouť a netuší, co je čeká. Všichni slepě následují dívku, která se stala ženou anděla a stala se jeho prostředníkem. Už po osmnácti dnech náročné cesty umírá první poutnice Chadídža. Před svou smrtí vidí ve snu anděla Azra'íla. Průvod se zastavuje jen, aby mrtvou pohřbil, a pak pokračují dál. Brzy jim začnou docházet zásoby potravin. Mírza Sa'íd doprovázel poutníky ve svém mercedesu, každého přesvědčoval, aby pouť vzdali, ale marně. Lidé umírali a mezi poutníky se začaly šířit pochybnosti, které Sa'íd vydatně podporoval. Á'iša, ve snaze o udržení kázně, nařídila, že se musí každý pětkrát denně modlit a v pátek držet půst. Jejich cesta získala brzy pozornost médií. Každý chtěl vidět poutníky, kteří nechali svou vesnici vlastnímu osudu a vypravili se na pouť.

Po mnoha týdnech vyčerpávajícího putování se poutníci dostali k moři. S očekáváním nějakého znamení, které by jim ukázalo, že je bezpečné projít vody Arabského moře, se zbývající skupinka zastavila na pláži. Po chvíli se nad vodní hladinou objevil pohyblivý oblak tvořený mihotáním motýlích křídel, který se vrhl do moře. Poutníci byli se svým znamením spokojeni a s Á'išou v přední řadě se vydali do moře. Nikdo z nich nezaváhal, šli, až zmizeli pod hladinou. Marně se je Sa'íd a zbytek nevěřících pokoušeli zastavit. Skupinka se za nimi vrhla do moře. Sa'íd sám se málem utopil, když se pokoušel najít a zachránit svou ženu Mišal. Nikdo z poutníků se nezachránil.

4.8 Kouzelná lampa

Saladín Čamča opět seděl v letadle směřujícím do rodné Indie. Důvodem k návratu byla otcova nemoc. S Čangézem Čamčávalou to vypadalo zle. Měl rakovinu a zasloužil si, aby se s ním syn rozloučil. Čangéz nevěděl, že má

rakovinu, jeho druhá žena Nasrín to před ním tajila, ale Saladín jí přesvědčil, aby otci vysvětlili povahu jeho nemoci. V nemocnici pro něj více už nemohli udělat, a tak trávil Čangéz své poslední dny doma, v pracovně kam si nechal přenést postel. Syn se o něj staral, dával mu léky a holil ho. Saladínovu otci se brzy přitížilo a byl odvezen do nemocnice, kde zemřel. Do Čangézova domu se přicházeli s nebožtíkem rozloučit všichni jeho blízcí. Poté otce pohřbili.

Také Džibríl se vrátil zpět do Indie. Snažil se navázat na život, který zde opustil. Začal zase hrát ve filmech s náboženskou tematikou, ale na své zářivé začátky už navázat nedokázal. Lidé si o něm vyprávěli zvěsti, že není psychicky v pořádku a je náladový. V Indii byl stále podezřelý ze smrti Rékhy Merchantové a smrtí jejich dvou dětí. Její bohatý manžel toužil po pomstě. Přízrak Rékhy na létajícím koberci ho opět pronásledoval. To její pomstychtivý duch mu vloudil do hlavy myšlenku na vraždu milované přítelkyně Alleluji. Shodil ji z velké výšky. A potom zabil i svého producenta, který ho navštívil. Tento incident se objevil v indických novinách, takže si ho přečetl i Čamča.

Džibríl, který byl na útěku, ho jednoho večera překvapil v otcově domě. Potřeboval se svěřit spřízněné duši, s někým, kdo jediný mohl pochopit, co ve svém nitru prožívá. Všechny své činy Saladínovi vysvětlil, mluvil velmi zmateně, blouznil a nakonec vytáhl zbraň a zastřelil se.

5 České vydání

V českém překladu vyšla kniha v roce 1995. Překlad je však velmi nedokonalý. V porovnání s anglickým originálem se některé pasáže liší, stejně jako jména postav, či způsob jejich vyjadřování. Prorokovo jméno, v originále Mahound, je do češtiny přeloženo jako Muhamák. Džibríl se v originále projevuje familiérními výrazy, používá slang a je z něj cítit jeho původ. V

českém překladu se naopak vyjadřuje poměrně spisovně. Český překlad je celkově daleko více kostrbatý a umělý než anglický originál, kde vyniká autorův talent ve tvoření uměleckého textu. Čtenář české verze se tedy v textu může ztrácet. Já osobně jsem musela část o únosu letadla přečíst i v českém jazyce dvakrát, abych správně pochopila, co se hrdinům vlastně přihodilo.

Nedokonalosti v překladu jsou způsobeny právě autorovým jazykem, používá jak spisovnou angličtinu, odborné termíny na jedné straně, tak i vlastní novotvary a hidské výrazy užívané indickými přistěhovalci v Londýně na straně druhé. Proto nám k překladu z angličtiny vlastní anglický slovník leckdy nestačí. Zajímavostí u českého překladu knihy také je, že nikde na knize samotné, není napsáno jméno překladatele, na začátku je pouze zmínka, o autorství posledního odstavce, který představuje Salmana Rushdieho a jeho knihu, tuto část napsal Miloš Mendel. Anonymním překladatelem byl pravděpodobně český indolog Vladimír Miltner.²¹

6 Kontroverze způsobená *Satanskými verši*

6.1 Protesty po vydání knihy

Knihy byla vydána v září roku 1988 a již brzy se začaly ozývat první negativní reakce. 5. října téhož roku byla zakázána v autorově rodné Indii, což pro něj byla rána nejen finanční. Přišel o veškeré peníze, které by z prodeje knihy měl a také o úctu a hrdost vlastních spoluobčanů. Brzy přišly další zákazy v zemích s převážně muslimským obyvatelstvem. Kniha byla odmítnuta v Pákistánu, Saudské Arábii, Egyptě, Somálsku, Bangladéši, Súdánu, Malajsii,

---

²¹ Poncarová, Petra. Salman Rushdie: Satanské verše. *iLiteratura.cz*. [online] 28.5.2012 [cit. 20.4.2013]
Dostupné z:
<http://www.iliteratura.cz/Clanek/30121/>

Honzák, Tomáš. *Kdo byl kdo*. [online] nakladatelství Libri. 1999. Internetová verze © 2001 [cit. 30.3.2013]
Dostupné z:
<http://www.libri.cz/databaze/orient/list.php?od=m&start=20>

Indonésii, Kataru a v Jihoafrické republice. V únoru 1989, jen několik dní před slavným prohlášením íránského imáma, se konaly násilné protesty v Pákistánském Islamábádu, při kterých zemřelo pět lidí. Dále následovaly bouře v Kašmíru a Bombaji, kde při demonstraci zemřelo dokonce dvanáct lidí. Protesty se nevyhnuly ani Velké Británii, především v severoanglickém Bradfordu²², kde vyšli do ulic rozlícení přistěhovalci z muslimských zemí a pálili Rushdieho knihy. Demonstrace probíhaly i v Londýně v Hyde Parku, kde protestující kromě knih pálili i autorovy podobizny a nenávistná hesla. Právě v Anglii měly protesty nebývale velkou sílu.²³

6.2 Kritizované kapitoly *Satanských veršů*

Kniha způsobila tyto bouře hned z několika důvodů. Jedním z nich byly Rushdieho pochybnosti o autenticitě Muhammadových (v knize Muhamákových) zjevení, podkopal jimi autoritu Koránu hned v několika kapitolách své knihy.

V příběhu písaře Peršana Salmána se dozvídáme o Muhamákových podvodech. Salmán má jedné noci sen, ve kterém se vznáší nad prorokem jako Džibríl a předává mu nové zjevení o Al-Lát, Al-Uzzá a Manát. Později si uvědomí, že ve snu nemusel být nutně andělem nýbrž Šajtánem, který prorokovi našeptal ony verše. To otřese jeho vírou a rozhodne se Muhamáka vyzkoušet tak, že pozmění některé ze zjevených veršů a poté je prorokovi přečte. Když si Salmán potvrdí své podezření ohledně Muhamákova podvodu, odejde od něj. Tento příběh se zakládá na skutečných událostech písaře proroka Muhammada

---

²² Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 116

²³ Slaughter, M.M. The Salman Rushdie Affair: Apostasy, Honor, and Freedom of Speech. *Virginia Law Review*, 1993, 79 (1), 157-158

Abdulláha ibn Sa'da²⁴. Celý příběh vypráví Salmán, po svém návratu do města Džahílie, Baalovi a popisuje nejrůznější zákony, týkající se každodenního života ve městě, které Muhamák nutí dodržovat své věrné, aby udržel jejich poslušnost a vytvořil společnost, která by mu vyhovovala. Tyto zákony tvoří ze své vlastní vůle, nikoli následováním Džibrílových zjevení. Rushdie se tak vysmívá islámskému náboženskému právu šarí'a.

Velká kritika se snesla také na příběh o Satanských verších. V knize má Muhamák dohodu s džahílijským starším Abú Simbelem. Ten požaduje, aby prorok do svého učení zahrnul právě tři mekkánské bohyně. Muhamák souhlasí a před shromážděním lidí odrecituje tyto verše. Svůj výrok ale brzy změní, a tím si Abú Simbela ještě více zneprátlí.

Příběh o starém imámovi, žijícím v exilu je jistě inspirován iránskou islámskou revolucí a jejímu vůdci. Starý imám žije ve svém bytě, kam mu donášá jeho špehové informace o lidech z blízkého okolí a jejich opovržlivém chování. Pomáhá mu Američan Bilál, který přijal imámovu víru a šíří jeho myšlenky pomocí rozhlasu. Imám se setkává s Džibrílem a ten ho zanesse do rodné země, kde zrovna probíhá revoluce. Po porážce stávající vlády imám pozře všechny své následovníky. Je otázkou, zda se imám Chomejní ještě před svou smrtí vůbec dozvěděl o této části knihy.

Za výsměch můžeme považovat i příběh nevěstince, jehož společnice přijaly totožnost prorokových manželek, a které se všechny provdaly za spisovatele Baala, ten se tak stal jejich Muhamákem.²⁵ Nevěstinec byl svět sám pro sebe, kam chodili nehodní věřící ukájet své tužby, které měli doma zapovězené. Nádvoří budovy Rushdie přirovnal k nádvoří Velké mešity v

---

²⁴ Abdulláh ibn Sa'd byl skutečně jedním ze zapisovatelů zjevení Proroka Muhammada, který dočasně ztratil svou důvěru v poslání Proroka.

²⁵ Al-Azm, S.,J. The Importace of Being Ernest about Salman Rushdie. *Die Welt des Islams*. 1991, 31(1), 17-18

Mekce, Chrlič lásky ke svatyni Kaabě a frontu klientů nevěstince k modlícím se poutníkům.

Muhamák je popisován jako podnikatel-prorok, který vytváří svou vlastní víru. Hoře Hírá, na kterou vystupuje za zjeveními, se říká Kuželka. Salmán popisuje Muhamákovu chování po smrti manželky, jako promiskuitní. Jméno Muhamák, nebo Mahound v anglickém originále, je hanobením Prorokova jména.²⁶ Jméno Muhammadovi nejoblíbenější manželky Á'išy je v knize nejčastějším ženským jménem. Á'iša je dívka, která přijímá Džibrílova zjevení a vede celou vesnici do záhuby, Á'iša je i jedna z prostitutek z Džahilíjského nevěstince a stejné jméno nese i císařovna, jejíž svržení připravuje starý imám. Rushdie v celé knize používá symboliku jmen známých z ranných islámských dějin.

Podle skutečné události je i vyprávění o dívce Á'íše, která se oddala Džibrílovi, a ten jí v jednom ze zjevení nakázal, aby vedla celou vesnici na pouť do Mekky. Na začátku osmdesátých let se tento příběh odehrál v Pákistánském Karáčí. Charismatický šíitský vůdce, Sajjid Vilájat Husain Šáh, vedl skupinu poutníků na pouť do iráckého Kerbalá. Když dorazili k moři, stále věřili, že se jeho vody rozestoupí, aby ho mohli bezpečně přejít. Přeživší poutníci i později po incidentu stále tvrdili, že byli svědky zázraku.²⁷

6.3 Reakce muslimského světa

Islámští ideologové reagovali na knihu s několikaměsíčním zpožděním. Od jejich vydání se k Satanským veršům vyjádřilo už několik odpůrců, dokonce

---

²⁶ Původ zkomoleniny hledejme ve středověku. Křesťanští duchovní ji používali ve svých kritikách islámu. Mendel, M.: *Islámská výzva*. Brno: Alantis, 2004. str. 22

²⁷ Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012, str. 67

i v samotném Íránu. Toto zpoždění vedlo k dohadům o pravém důvodu jednání bývalého vůdce islámské revoluce v Íránu. Země byla zničena válkou s Irákem. Konflikt si vyžádal mnoho mrtvých a nadšení obyvatel z revoluce již značně opadlo. Tím, že Chomejní ukázal na nového společného nepřítele, zasadil se o sjednocení šíitských muslimů, kteří opět vyrazili do ulic na protest proti rouhačské knize a jejímu ďábelskému autorovi.²⁸

14. února 1989 obletěla svět zpráva z Íránu. Nejvyšší duchovní vůdce ajatolláh Rúholláh Chomejní vydal prohlášení na základě zpráv o obětech násilných protestů v Pákistánu a Indii. V tomto prohlášení odsoudil autora osudné knihy *Satanské verše* k smrti, stejně jako všechny, kdo s ním spolupracovali. Takzvaná fatva zněla:

„Tímto dávám na vědomí všem horlivým muslimům na celém světě, že autor knihy s názvem Satanské verše - která byla napsána, vytištěna a publikována jako útok na Islám, Proroka a Korán – jakož i všichni, kdo se podíleli na jejím vydání a jsou zodpovědní za její obsah, jsou odsouzeni k smrti.

Vyzývám všechny horlivé muslimy, aby je popravili rychle, tam kde je naleznou, takže už se nikdo další neodváží napadat muslimské svátosti. Boží vůlí je, kdokoli by byl zabit na této cestě, stává se mučedníkem.

Vedle toho, každý, kdo má k autorovi knihy přístup, ale nemá tu sílu jej popravít, by jej měl nahlásit, aby mohl být za své činy potrestán.“²⁹

Ajatolláh Chomejní

Prohlášení poté potvrdil i tehdejší íránský prezident Alí Chameneí ve svém slavném projevu větou: *„Dlouhý černý šíp smrti byl vypuštěn a míří k cíli“³⁰*

---

²⁸ Mendel, M.: *Islámská výzva*. Brno: Alantis. 2004. str. 24-25

²⁹Politicko-společenská revue pro studium demokracie a kultury. [online] 17.1.2011[cit. 25.3.2013]
Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1409/dve-dekady-pravidel-rushdie>

Fatva byla přijata především ortodoxními muslimy v Íránu. Pobouření, které kniha vyvolala, však nelze generalizovat. Nemůžeme se domnívat, že by celý islámský svět stál za íránským vedením. Imámovo prohlášení následovali především šíitští věřící a většina ostatních islámských zemí se sunnitskou většinou zaujala vůči Rushdieho knize značně chladnější postoj. Muslimští odpůrci Chomejního ediktu, považují jeho fatvu za důkaz islámského a šíitského fanatismu a vyhlášení odměny na Rushdieho hlavu, která následovala, teroristickým činem.

Šíitští muslimové, pod vlivem ajatolláha Chomejního, považovali autora *Satanských veršů* za odpadlíka, který za svou herezi zasluhuje trest. Islámské právo odklon od víry a rouhání trestá. Pro umírněné muslimy znamenala kniha urážku a hanobení jejich víry. Za tímto názorem stáli i intelektuálové z egyptské univerzity Al-Azhar. Muftí Al-Azharu doktor Tantáwí nesouhlasil ani s tím, že fatva by měla být neodvolatelná. Pokud by se spisovatel podrobil pokání, fatva by měla být zrušena, nehledě na to, že žádný muslim nesmí být odsouzen bez řádného procesu. Dalším argumentem proti platnosti fatvy byl spisovatelův pobyt v Anglii. Jestliže spisovatel emigroval a není již občanem země, ve které se praktikuje islámské právo, její zákony se na něj nevztahují.³¹ Ajatolláh Chomejní brzy po těchto událostech, v červnu 1989, zemřel na rakovinu. Po jeho smrti se fatva stala neodvolatelnou.

Byl to spor dvou naprosto rozdílných světů, ve kterém každá ze stran bránila své vlastní hodnoty. Západ si zakládá na svobodě projevu, za který nesmí být nikdo trestán, pro islámský svět je důležitější bránit vlastní hodnoty. Důstojnost víry a čest jejích věřících je důležitější než svoboda slova. Samotní

---

³⁰ Mendel, M.: *Islámská výzva*. Brno: Alantis. 2004. str. 21

³¹ Slaughter, M.M. The Salman Rushdie Affair: Apostasy, Honor, and Freedom of Speech. *Virginia Law Review*, 1993, 79 (1), 175-176

obránci této cti však často působili jako fanatici. Na demonstracích vykřikovali nenávistná hesla, uráželi obránce západních hodnot a pálili tolik nenáviděnou knihu. Muslimové byli na západě opět nesprávně generalizováni jako nenávistná a násilnická komunita, fanatici, kteří bez řádného důvodu odsuzují k smrti umělce, který příliš popustil uzdu své fantazii a uplatnil své právo na svobodu projevu.

Ani muslimští přistěhovalci se v tu chvíli necítili vítaní v zemi, kde může každý beztrestně pomlouvat jejich Proroka, jehož život a zvyky se snaží co nejvěrněji následovat. Rushdie popsal život uzavřené komunity asijských imigrantů v Londýně celkem barvitě, pomocí příběhu Saladína Čamčy, který se v takovém světě na čas ocitl. Aféra kolem Satanských veršů způsobila nevídané semknutí muslimů na západě, jehož sílu bychom do budoucna měli mít na paměti, vzhledem k vysokému přirozenému přírůstku arabského obyvatelstva a nízké porodnosti obyvatel Evropy.

Někteří muslimští intelektuálové přesto pochopili, že chování Íránu spíše uškodí obyčejnému upřímnému věřícímu. Bývalý turecký diplomat Coskun Kirca označil postoj Íránu za „barbarský“, snižující všechny muslimy v očích západního světa.³² Tento a jemu podobné názory se však ztratily. Převálcoval je hlasitý odpor šíitských muslimů. A i na opačné straně, tedy v západním světě se množily hlasy, které označovaly knihu za vrchol neúcty vůči cizímu náboženství. Tyto názory pocházely často od britských občanů, kteří Rushdieho ochranu shledávali příliš drahou pro státní pokladnu a byli unaveni neustálým omíláním stejné zprávy.

---

³²Pipes, Daniel. The Rushdie Affair: The Novel, the Ayatollah, and the West. *Daniel Pipes: Middle East Forum*. [online] 2003. [cit. 30.3.2013] Dostupné z: <http://www.danielpipes.org/books/rushdiechap.php>

6.4 Odezva v západním světě

Salman Rushdie si okamžitě, po Chomejního prohlášení, uvědomil vážnost situace a 18. února 1989 vydal prohlášení, ve kterém vyjádřil politování nad rozrušením, které způsobil všem pravověrným muslimům. Prohlásil, že žijeme-li ve světě, kde lidé věří ve více náboženství, musíme si být vědomi citlivosti druhých, této zkušenosti se máme naučit právě z případu Satanských veršů.³³

Mnoho spisovatelů se postavilo za Salmana Rushdieho, nejen z přátelství, ale také v boji za svou profesi, za svoje právo svobodně psát a prezentovat své názory bez obav. Slova účasti vyslovili Salmanu Rushdiemu spisovatelé z celého světa, mimo jiné: Peruánec Mario Vargas Llosa, izraelský spisovatel Amos Oz, Czesław Miłosz z Polska, Umberto Eco, Susan Sontagová. Mezi tyto osobnosti se zařadil i náš první prezident Václav Havel nebo spisovatel Josef Škvorecký, žijící v Kanadě.³⁴

Naopak si zasloužil kritiku orientalistů. Například známý český orientalista Miloš Mendel ve své knize *Islámská výzva* označuje Rushdieho dílo za „nepříliš hodnotný výměšek intelektuálova hloubání“. Podle Mendela je kniha důkazem o náboženské pochybovačnosti Salmana Rushdieho, která je vzhledem k jeho indickým kořenům, překvapivá.³⁵

Většina západních vlád fatvu okamžitě odsoudila, i když to znamenalo ohrožení vztahů s Íránem. Kniha se stala příčinou diplomatické krize mezi

---

³³Lohr, Steve. Rushdie Expresses Regret to Muslims for Book's Effect. *The New York Times on the Web*. [online] 19.2.1989. [cit. 30.3.2013] Dostupné z: <http://www.nytimes.com/books/99/04/18/specials/rushdie-regret.html>

³⁴Words for Salman Rushdie. *The New York Times on the Web*. [online] 12.3.1989. [cit. 30.3.2013] Dostupné z: <http://www.nytimes.com/books/99/04/18/specials/rushdie-words.html>

³⁵Mendel, M.: *Islámská výzva*. Brno: Alantis. 2004

Íránem a Velkou Británií, jejichž vztahy se před vydáním Satanských veršů začaly zlepšovat, další zlepšování se za daných okolností zdálo být nemožné. Rušily se i diplomatické návštěvy. Celá aféra měla dopad i na ekonomickém poli. Írán byl se svým ropným bohatstvím důležitým obchodním partnerem a některé ze západních zemí snížily objem odebírané ropy. Země potřebovala finance k nápravě škod po íránsko-iráckém konfliktu, z let 1980-1988.

6.5 Odpadlictví a islámské právo

Bůh zvěstoval Proroku Muhammadovi svatou knihu Korán, v níž je obsažen systém požadavků a předpisů vyžadovaných od každého pravověrného muslima. Dodržováním těchto zákonů se věřící stává součástí společnosti, islámské ummy. Pramenem islámského práva je Korán a sunna, zaznamenaná v hadíthech, které popisují Prorokovo chování a postupy v každodenním životě. Tyto prameny se staly základem pro islámské náboženské práva šarí'a. V sunnitské i šíitském islámu existuje několik škol, které toto právo různě vykládají. Právníci musí dosáhnout konsenzu, který je považován za neomylný. V islámských zemích je politický i náboženský život velmi úzce spjat, takže prohřešky vůči náboženské komunitě se stávají prohřešky vůči státu.

Fatva je legální názor na konkrétní situaci, který komentuje, zda je skutek zákonný. V našem případě fatva ajatolláha Chomejního, který nařkl Salmana Rushdieho z rouhání a odpadlictví od víry a jeho knihu z podněcování násilí, které zapříčinilo smrt několika muslimů. Za tyto prohřešky odsoudil spisovatele k trestu smrti a zamítl šanci na spisovatelovo pokání, čímž v podstatě řekl, že fatva nemůže být zrušena.

Chomejní byl brzy kritizován náboženskými autoritami univerzity Al-Azhar. Ti potvrdili, že kniha je rouhačská a podněcuje pochyby, které mohou vést k odpadlictví, ale nesouhlasili s Chomejního nezrušitelností fatvy. Fatva může pozbyť platnosti, bude-li se autor Satanských veršů řádně kát. Zamítli však, že by mohl být trest smrti proveden bez řádného soudu a Rushdieho obhajoby. Další nesouhlas plynul z rozdílu mezi šíitskou a sunnitskou větví islámského náboženství. Podle sunnitských škol se právo vztahuje pouze na občany islámských zemí, naopak šíité aplikují své zákony i na muslimy mimo tyto země. Proto, v Rushdieho případě, nelze právo šarí'a aplikovat a ajatolláh Chomejní překročil své pravomoci, když odsoudil spisovatele trvale žijícího v Anglii, k smrti.

Rushdieho prohřešek, tedy opuštění víry, je podle Koránu činem, inspirovaným samotným satanem, nebo způsobený satanovým svedením daného hříšníka. Islámské právnické školy se mohou lišit v přístupu k odpadlictví. Definice škol se mohou různit, někteří považují za opuštění víry pouze nedodržování pěti pilířů islámu, pro všechny je však důvodem k odsouzení ozbrojená revoluce vůči islámskému státu. Rushdieho hřích spočívá v popření Alláhova božství a Muhammadových zjevení a za to mu podle islámského práva náleží trest.

Stejně jako jsou různé důvody k označení hříšníka jako člověka, který opustil svou víru, vedou se i debaty o vhodném trestu. Existuje mnoho názorů na to, jak by se tyto činy měly trestat. V Koránu je psáno, že hříšník dojde věčnému zatracení, avšak náleží mu i pozemský trest. Je-li jeho prohřeškem ozbrojená revolta proti náboženství, je nutný trest smrti. Ve sbírce hadíthů Sahih al-Bukhari³⁶ se navíc píše, že trest smrti zasluhuje ten, kdo prolil krev muslima,

---

³⁶ Slaughter, M.M. The Salman Rushdie Affair: Apostasy, Honor, and Freedom of Speech. *Virginia Law Review*, 1993, 79 (1), 180

pobuřoval a hanil náboženství, ale i ten kdo pouze přestal praktikovat svou víru, usmrcení odpadlíka má sloužit k udržení pořádku v ummě. Jedinou záchranou může být pro odsouzeného pokání, na jehož základě bude jeho trest zrušen. Šíité však uznávají pokání pouze od člověka, který se jako muslim nenarodil a časem přijal islám jako svou novou víru. Sunnité věří, že nevěřícího je nutné k pokání pobízet, a tak by měl dostat čas na rozjímání, a teprve když poté pokání odmítne, bude usmrcen. Nedělají rozdíl mezi rodilým muslimem a věřícím, který konvertoval v průběhu svého života.

Rushdie sice svého jednání politoval, ale v islámském světě jeho pokání vzbudilo smíšené reakce, které jej převážně označovaly za nedostatečné. Doktor Hesham El-Essawy, vůdčí osobnost umírněných muslimů, na obranu spisovatele uvedl, že Rushdie nikdy věřícím muslimem nebyl, ani neprošel řádným náboženským vzděláním, nikdy také neuvěřil jinému náboženství, proto nemohl víru opustit a měl by tedy být zproštěn všech obvinění.³⁷

---

³⁷ Slaughter, M.M. The Salman Rushdie Affair: Apostasy, Honor, and Freedom of Speech. *Virginia Law Review*, 1993, 79 (1), 182

7 Závěr

Salman Rushdie napsal knihu, která se na jednu stranu stala, jedním z nejprodávanějších děl, a na druhou stranu zažila zákazy a pálení svých kopií. Je to dáno rozdílem mezi západními a východními, nebo islámskými, hodnotami. Na západě se už od dětství učíme mít vlastní názor a spoléhat se na svou vlastní budoucnost. Proto je pro nás tak důležitá svoboda slova. V islámském světě si váží daleko víc jiných hodnot, jako je čest a obrana vlastní komunity a náboženské vzdělání. Život každého muslima podléhá ummě, a egoistické touhy jednotlivce nejsou žádoucí, nebo jsou dokonce komunitě škodlivé. Nemůžeme tedy čekat, že ve sporu dvou stran, tolik rozdílných, dojde k vzájemnému pochopení bez ústupků.

Měli bychom se zamyslet, jak se obecně vyjadřujeme o hodnotách druhých lidí, a jak chceme, aby ostatní jednali s námi a o nás.

Knih *Satanské verše* je inspirována ranými dějinami islámu a jeho symboly. Autor je jazykově nadaný, tvoří vlastní slova a mistrně popisuje každodenní situace. Od zjevení archanděla Džibríla, jako božího prostředníka, až po erotické zážitky návštěvníků nevěstince, který přirovnává k Velké mešitě v Mekce. Necháává se unést svou fantazií, když příběh zasazuje do historického rámce raných dějin vzniku islámu. Necháává se inspirovat vlastním pobytem v Anglii i svým dětstvím v Indii. V knize si, k vlastnímu obrazu, přetváří několik událostí z muslimského světa, které se opravdu staly. Celou knihu uvádí pod názvem *Satanské verše*, který připomíná nepříjemnou epizodu ze života Proroka Muhammada.

Není se tedy co divit, že kniha vyvolala, zvláště mezi šíitskými muslimy, tolik rozpaků. Vydatně k tomu přispěla i fatva imáma Chomejního, který autora odsoudil k smrti. Salman Rushdie žil od té doby několik let v exilu, pod

ochranou policie, měl omezené možnosti styku se svou rodinou a přáteli a musel zrušit všechna svá vystoupení k nové knize. Z Íránu se do Anglie vydala vražedná komanda, která měla za úkol vykonání Rushdieho popravky. Podle Chomejního prohlášení bylo vykonání trestu smrti povinností každého muslima, který k tomu měl sílu.

Rouhačská kniha byla zakázána téměř ve všech muslimských zemích, i spisovatelově rodné Indii. Do Indie mu byl také na dlouhou dobu zapovězen vstup. V očích veřejnosti se Salman Rushdie stal stárnoucím mužem, který přišel o svou víru a svou knihou nutil pochybovat i ostatní.

Dle mého názoru, si autor už při psaní uvědomoval, že kniha může někoho poškodit, ale kvůli své pýše si nebyl ochotný připustit všechny následky, které by vydání Satanských veršů mohlo mít. Pravděpodobně ho ani nenapadlo, že jeho kniha, kterou považoval za umění, a ve které ze sebe na pěti stech stránkách vydal téměř všechno, urazí tolik lidí. Některé alegorie v knize jsou tak zřejmé a přímé, že jen těžko lze pochybovat o jeho vztahu k islámské víře. Salman Rushdie psal rozsáhlé umělecké dílo, chtěl v něm zachytit více příběhů najednou. Cítil, že všechny tyto rozličné příběhy patří do jedné knihy. Jednalo se o příběhy lidí z různých komunit, různých oblastí světa a dokonce i různých časových období. Hlavní hrdinové těchto vyprávění často přesahovali jim vymezený prostor a čas, tak jako sám Salman Rushdie, který se cítil být zároveň Indem i moderním spisovatelem oceňovaným západním světem.

8 Seznam použité literatury

Al-Azm, S.,J. The Importace of Being Ernest about Salman Rushdie. *Die Welt des Islams*. 1991, 31(1), 1-49

Armstrongová, K. *Muhammad: Prorok, jeho život a poselství našemu času*. Řitka: Daranus, 2009

Mendel, M.: *Islámská výzva*. Brno: Alantis. 2004

Piscatori, James. The Rushdie Affair and the Politics of Ambiguity. *International Affairs*. 1990, 66 (4), 767-789.

Jones, P. Respecting Beliefs and Rebuking Rushdie. *British Journal of Political Science*. 1990, 20(4),415-437

Rushdie, S. *Joseph Anton: Vzpomínky*. Praha: Paseka, 2012

Rushdie, S. *The Satanic Verses*. London: Viking, 1988

Satanské verše v českém vydání z roku 1995, str. 6-506, autor neuveden, překlad je připisován Vladimíru Miltnerovi

Sharma, S. Salman Rushdie: The Ambivalence of Migrancy. *Twentieth Century Literature*, 2001, 47 (4), 596-618

Slaughter, M.M. The Salman Rushdie Affair: Apostasy, Honor, and Freedom of Speech. *Virginia Law Review*, 1993, 79 (1), 153-204

9 Internetové zdroje

Politicko-společenská revue pro studium demokracie a kultury. [online] 17.1.2011 [cit. 25.3.2013] Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1409/dve-dekady-pravidel-rushdie>

Lohr, Steve .Rushdie Expresses Regret to Muslims for Book's Effect. *The New York Times on the Web*. [online] 19.2.1989. [cit. 30.3.2013] Dostupné z: <http://www.nytimes.com/books/99/04/18/specials/rushdie-regret.html>

Words for Salman Rushdie. *The New York Times on the Web*. [online] 12.3.1989. [cit. 30.3.2013] Dostupné z: <http://www.nytimes.com/books/99/04/18/specials/rushdie-words.html>

Mojtabai, Ag. Magical Mystery Pilgrimage. *The New York Times on the Web*. [online] 29.1.1989 [cit. 30.3.2013] Dostupné z: <http://www.nytimes.com/books/99/04/18/specials/rushdie-verses.html>

Poncarová, Petra. Salman Rushdie: Satanské verše. *iLiteratura.cz*. [online] 28.5.2012 [cit. 20.4.2013] Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/30121/>

Pipes, Daniel. The Rushdie Affair: The Novel, the Ayatollah, and the West. *Daniel Pipes: Middle East Forum*. [online] 2003. [cit. 30.3.2013] Dostupné z: <http://www.danielpipes.org/books/rushdiechap.php>

Brians, Paul. Notes for Salman Rushdie: *The Satanic Verses*. [online] 18.8.1996. Poslední změna 28.8.2008 [cit. 1.4.2013] Dostupné z: http://public.wsu.edu/~brians/anglophone/satanic_verses/contents.html

BBC Home. BBC on this day. [online] 14.2.1998 [cit. 30.3.2013] Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/february/14/newsid_2541000/2541149.stm

Honzák, Tomáš. *Kdo byl kdo*. [online] nakladatelství Libri. 1999. Internetová verze © 2001 [cit. 30.3.2013] Dostupné z:
<http://www.libri.cz/databaze/orient/list.php?od=m&start=20>

Pavel Dominik, Pavel Mandy. Rushdie, Salman-rozhovor. *Časopis Týden* 9. 4. 2001[online] 15.10.2012 [cit. 30.3.2013]
Dostupné z:
<http://www.iliteratura.cz/Clanek/30663/rushdie-salman-rozhovor-in-tyden>

10 Summary

My Bachelor thesis is focused on the novel *The Satanic Verses* written by Salman Rushdie, and consequences which publishing of this book caused. Story about Satanic verses refers to an incident from the early history of Islam. According to some early Arab historians Prophet Muhammad added these (“Satanic“) verses in the Quran, when he tried to persuade more people to convert to his religion.

These verses accepted the intercessory role of three pagan goddesses Al-Lat, Al-Uzza and Manat. People in Mecca prayed to them, until they adopted a new religion. Later, Muhammad regretted what he did and reconfirmed the oneness of Allah.

Salman Rushdie used this story in his book *The Satanic Verses* published in September 1989. He was inspired by his childhood in India, by people he met, by stories and fairytales which he heard from his parents and by his studies of history at the University of Cambridge.

This book caused riots among believers, because they perceived this book as an insult to them, their faith and Prophet Muhammad. Writer was called an apostate and traitor, because he grew up in a Muslim family. Despite of this, he didn't get proper Islamic education. Iranian Shiite leader Ayatollah Ruhollah Khomeini issued an edict or fatwa which sentenced Salman Rushdie to death. After this events writer had to live in hiding in Great Britain.

In this work I wanted to study his book and life and find out his intentions. Did he intentionally insult believers, or simply used his knowledge about history of Islamic religion and mixed it with figments of his imagination,

because he believed in quality of his work and wanted simply take the reader into his world?